

Economia românească la răscruce - Între contracția economică provocată de pandemie și oportunitățile oferite de sprijinul financiar al Uniunii Europene



Economia mondială se afla într-una dintre cele mai grave crize economice de la Marea Criză (1929-1933), previziunile specialiștilor în economie plasând impactul acesteia chiar dincolo de magnitudinea celui înregistrat în timpul Marii Crize. Economia românească nu putea să nu fie afectată și ea de acest impact, având în vedere dependența sa de mecanismele economice globale și integrarea ei în lanțuri de valoare europene și globale. Mai mult, structura sa face economia românească vulnerabilă la impactul COVID-19: prelucrarea resurselor primare și construcțiile de mașini, principalele domenii care contribuie la formarea PIB-ului, sunt printre cele mai serios lovite de recesiune, iar sectorul serviciilor este supus restricțiilor aferente pandemiei.

Economia românească înregistrează una dintre cele mai mari contracții din Europa, de 12,3% (conform Eurostat), fiind devansată doar de statele al căror PIB se bazează pe turism (Spania, Croația, Grecia, Ungaria, Portugalia, Franța, Italia).

Intervenția Uniunii Europene

Reacția Uniunii Europene a fost mai promptă și mai concertată ca niciodată pe ambele axe strategice: combaterea pandemiei de COVID-19 și a efectelor economice ale acesteia. Statele europene au atins un nivel semnificativ de solidaritate în intervențiile comune, chiar dacă acestea au fost considerate insuficiente și nu au cuprins toate ariile din perspectiva unora dintre cele mai afectate state membre – Spania, Italia etc.

Perioadele de criză economică și financiară au relevat că reducerea pierderilor și redresarea economică subsecventă crizei au depins în mod crucial de amploarea și de calitatea intervențiilor statului în economia reală. Paradigma investiției în infrastructuri publice și a austerității s-au dovedit mai degrabă pro-ciclice decât eficace pentru statele care au optat pentru o astfel de abordare. Mai mult, statele cu piețe financiare puternice, prin accesul practic nelimitat la resurse financiare și la costurile cele mai reduse, au putut, prin diferențialul favorabil de dobânzi, să asigure o dinamică și o rentabilitate mai bune pentru companiile naționale.

Intervenția UE a constat de fapt într-un set complex de acțiuni, definite din mai multe perspective. Astfel, primul set de măsuri a vizat relaxarea condițiilor de reglementare a competiției economice. Crizele recente ne-au învățat că statele care intervin rapid și masiv direct în economie (vezi bail-out-urile efectuate de administrația americană în 2008-2010) sunt câștigătoare. Relaxarea restricțiilor impuse acordării ajutoarelor de stat către companii prin Cadrul temporar de excepție a permis un nivel de intervenționism financiar direct în economie tuturor statelor membre UE, ceea ce pare imposibil înainte de criză.

Un alt set de masuri a vizat limitarea extinderii noului virus, prin pachetul SURE, menit sa ofere asistenta de urgenta statelor membre prin finantare, achizitii centralizate de medicamente, teste COVID-19, echipamente medicale specifice etc.

În mod analog, reglementatorul bancar european, EBA, a flexibilizat condițiile de lichiditate, solvabilitate și, într-o oarecare masura, cerințele de raportare financiara. Mai mult, Banca Centrala Europeana a reușit consolidarea unui pachet de lichiditate de 1.300 de miliarde de euro pentru bancile naționale ale statelor membre UE.

NEXT GENERATION – Finanțarea Planului de Redresare și Reziliența (PRR)

Dar cel mai important mecanism de sprijin constituit la nivelul UE este Programul Next Generation (NEXTGEN), care rezida în alocari de resurse financiare de magnitudini excepționale, ajungând la 1.850 de miliarde de euro, din care aproximativ 550 de miliarde sub forma nerambursabila, iar diferența până la 1.850 de miliarde, sub forma de credite la o dobânda extrem de scazuta.

Întreaga asistența financiara consolidata la nivel european este alocata pentru perioada 2021-2027, așadar previziunile de redresare a economiei contureaza o revenire pe termen mediu și lung. De asemenea, alocarea va finanta atât eforturile sanitare și medicale, cât și redresarea economica, dar cu respectarea condițiilor impuse de Green Deal.

Pentru România, acest pachet este cea mai mare oportunitate de a se lupta cu efectele pandemiei, mai ales având în vedere ca țara noastra va beneficia de unele dintre cele mai consistente alocari – aproximativ 33 de miliarde de euro sub forma nerambursabila și încă aproximativ 55 de miliarde de euro sub forma rambursabila.

Fructificarea la maximum a acestei oportunitați pune însă în fața statului român și un set de provocari majore. Toate resursele financiare vor trebui programate judicios, obținând beneficii cât mai substanțiale din fiecare euro pus la dispoziție. Mai mult, atragerea fondurilor respective presupune o capacitate de co-finanțare și pre-finanțare din partea României, ceea ce, la rândul sau, impune crearea spațiului bugetar necesar acestor cerințe. Cu alte cuvinte, în proiecția bugetului, statul român va trebui sa identifice sursele necesare de lichidități pentru a atrage fondurile. Sa nu uitam ca, inclusiv pentru fondurile nerambursabile, statul beneficiar efectueaza cheltuielile prevazute, dupa care adreseaza cererile de rambursare Comisiei Europene pentru a-și recupera banii.

Pentru programarea ajutorului rambursabil, statul va trebui sa investeasca în economia reala, adica în proiecte dezvoltate cu precadere de catre operatorii economici, astfel încât acestea sa genereze veniturile și mai ales lichiditățile de care tot statul are nevoie pentru rambursare.

Din aceasta perspectiva, programarea ar trebui sa vizeze trei axe principale de investiții, deplin armonizate cu contextul economic și financiar în care România se afla:

- acoperirea cheltuielilor de combatere a efectelor negative asupra sanatații publice. Adica imensele cheltuieli cu testarea, carantina, tratarea pacienților, achiziția de medicamente, echipamente medicale etc. și cu remunerarea celor aflați în linia întâi a luptei cu virusul: medici, asistente, infirmiere, angajați SMURD, DSP etc. Principiul de alocare pentru aceste intervenții ar trebui sa fie „cât este nevoie” pentru a salva viețile oamenilor;
- asigurarea stabilitații consumului – analizele economice demonstreaza ca principalul factor de recesiune economica în România este contracția consumului, ca urmare a numarului mare de persoane disponibilizate și a scaderii puterii de cumparare. Așadar, este imperios necesar ca statul sa ia masuri pentru a impulsiona consumul sa redevina principalul motor de dezvoltare economica, și nu de recesiune;
- asigurarea continuitații afacerilor, inclusiv prin finanțarea formarii stocurilor de materii prime și materiale critice, care sa asigure independența economiei pe viitor, în orice situație de criza. Intervenția directa prin finanțarea companiilor aflate în dificultate este cea mai importanta masura a conservării în stare funcționala a

lanșurilor de valoare pentru a evita prabușirea acestora și efectul de cadere în spirala a economiei românești.

O ultima remarcă: accesul la importante oportunități oferite de pachetele europene financiare de sprijin nu prezuma eliminarea intervenției statului în economie din propriile resurse bugetare. Politicile aplicate de celelalte state membre UE sunt caracterizate de alocări de ample resurse financiare de sprijin, în procente de cel puțin două cifre din PIB-urile naționale (Germania asigură mai mult de 50% din totalul resurselor pentru ajutor de stat alocat de către toate statele membre UE). În aceste condiții, alocările bugetare românești de sub 10% din PIB, chiar complementate din Planul de Redresare și Reziliență, nu vor putea asigura recuperarea decalajului economic față de anul 2019 și în niciun caz a decalajului față de țările dezvoltate din spațiul comunitar.